

Posudek oponenta bakalářské práce

Název: CHEMIE JAKO SOUČÁST INTEGROVANÉ VÝUKY PŘÍRODOVĚDNÝCH PŘEDMĚTŮ

V 6. ROČNÍKU ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Autorka: Klára Bachová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Martin Bílek, Ph.D.

Úvod je napsán velmi volně, až žoviálně. Řadu obrátů jako např. „Přírodopis na tom bývá ještě relativně dobře“, přičemž autorka myslí poměrně pozitivní postoje žáků k přírodopisu, by bylo vhodné přeformulovat, navíc mnohá tvrzení opřít o data. Podobné imperfekce se objevují v různých částech celé práce.

Teoretická část stručně operacionalizuje termín integrace a pokračuje pohledem do pojetí přírodovědného vzdělávání ve vybraných zemích. Jejich výběr není v práci vysvětlen. Prosím proto autorku, aby objasnila, proč se věnuje právě těmto. Tato pasáž působí poměrně nekoherentním dojmem. Například text k Německu vychází prakticky ze dvou zdrojů a je mu věnováno 1,5 strany. Oproti tomu informace k dalším zemím se omezují na zdroj jeden (vždy Dvořák a kol., 2018) s doplněním o TIMSS Encyklopedii a v případě Anglie a Skotska je jim věnován jeden odstavec. Co je důvodem tak odlišného přístupu k popisu kurikula jednotlivých zemí? Zároveň by se v této pasáži dala očekávat skutečně práce s daným kurikulem, nejen provedení výpisků z jiné knihy.

Pojetí výuky ve vybraných zemích je sice zajímavé, ale bez dostatečného vhledu lze jen těžko předpokládat, že v praktické části bakalářské práce došlo k sestavení integrovaného vzdělávacího programu na základě analýzy zahraničních kurikul.

V podkapitole věnované Německu se autorka dopouští chyby, když uvádí, že náplní testování TIMSS je „mapování matematické a přírodovědné gramotnosti“ – gramotnosti sleduje PISA, TIMSS jde po oborových znalostech.

Kapitola Současnost integrace přírodovědných předmětů je pojatá poměrně důkladně. Čtenáře však zaujme absence skutečně aktuálních informací. Text Škody a Doulíka z roku 2009 jen těžko odráží realitu našich škol v současnosti. Nejnovějším zdrojem je pak práce Šíby z roku 2013. Vzhledem k tomu, že na KCHDCH vznikla v loňském roce diplomová práce s tímto zaměřením, kterou autorka této bakalářské práce nereflektuje, nepovažuji rešeršní práci za dostatečnou. Autorka sice sama připouští, že využila starší zdroje, nicméně následně uvádí, že se „pokusila vyhledat“ školy další. V práci tohoto typu bych očekával systematictější přístup.

Další kapitola práce je věnována kurikulu. Autorka dokládá, že systému kurikula a aktuálnímu dění kolem něj dobře rozumí.

Praktická část čtenáře udiví stanoveným cílem, který dle mého názoru není dosažen: „sestavit ucelený přehled vývoje integrované výuky přírodovědných předmětů v České republice...“ K dosažení

tohoto cíle by bylo třeba systematické analýzy ŠVP reprezentativního vzorku škol v ČR. To však v rámci této bakalářské práce neproběhlo. Dalším cílem pak bylo „zachytit vznik a vývoj předmětu Přírodní vědy na ZŠ Solidarita se zaměřením na 6. ročník základní školy a ilustrovat zapojení témat ze vzdělávacího oboru chemie do integrovaného předmětu v 6. ročníku základní školy (oproti obvyklé výuce až od 8. ročníku)“. To je cíl zajímavý, avšak jsem na pochybách, zda je pouhý popis procesu a stavu na jedné škole dostatečně hodnotným cílem bakalářské práce. Vítal bych kritičtější vhléd, podpoření popisu rozhovory s učiteli či žáky, kteří se pustili / jsou vhozeni do nového prostředí. Deklarovaná metoda případové studie tak dle mého nebyla uplatněna – zdá se spíše, že autorka použila obrat v pasáži metodologie, avšak samotné řešení práce metodologii případové studie nesleduje.

Například na straně 46 je uveden přehled očekávaných výstupů. Autorka pod ním píše, že „se může zdát, že tato témata jsou na žáky v šesté třídě složitá, v praxi se nám osvědčilo, že to v drtivé většině případů tak není“. Přitom jde o očekávané výstupy z RVP ZV. Nadto, pouhé konstatování, co se osvědčilo, bez jakékoli opory o data působí nevěrohodně. Tato pasáž, stejně jako řada jiných, pak působí jako pouhý přepis školních dokumentů bez jasného dokladu, co je přidanou hodnotou autorky. Je to členství v týmu? Ucelenost informací k současnému stavu a pozadí vzniku integrovaného pojetí výuky přírodovědných předmětů? Čtenáři to zůstane utajeno.

Na tomto místě bych chtěl vyjádřit údiv nad tím, že zmíněná škola souhlasila s tak detailní sondou do přístupu k tvorbě integrovaného ŠVP. Nedomnívám se, že byla uchopena optimálně. Z popisu nic nenasvědčuje tomu, že by projekt vycházel z teoretických východisek, inspirace z jiné školy nebo vzdělávacího systému. Většímu porozumění samotnému pojetí nového předmětu (v souladu s cíli této práce) by prospěla pasáž detailněji popisující samotný obsah předmětu. Se seznamu očekávaných výstupů a jednotlivých témat to není zřejmé, zvláště když se uvedené očekávané výstupy zatím nepromítly do připravených částí integrovaného pojetí, neboť jde o chemii, na kterou zřejmě dojde až v dalších, dosud nezpracovaných, letech. Název práce tak příliš neodpovídá jejímu obsahu. V samotném textu není uveden odkaz na přílohu, v níž je zřejmě návrh zpracování integrovaného předmětu. Čtenář se tak k samotnému výsledku nedostane, oponent pak jen stěží posoudí přínos autorky.

Z hlediska formálního zpracování má práce jasnou strukturu, úpravu bych viděl v podobě samostatné kapitoly k cílům a metodám, které v současném pojetí poněkud zapadají. To pak vede k nejasnému přínosu autorky. Práce je psána srozumitelně, byť místy nese známky potřeby nechat text pročíst před odevzdáním práce. Objevují se zvláštní obraty: „Výzkum zaměřený na integrovanou výuku na gymnáziích v České republice z roku 2021 vyslovuje domněnku, že z volných odpovědí respondentů vyplývá možné nepochopení definice integrované výuky“ (s. 14) nebo „trvání výuky předmětu“ namísto realizace (s. 18). Autorka oproti normě uvádí popisky pod tabulkami, výrazné nedostatky jsou v seznamu literatury: chybí např. Šíba, 2013, zdroje nejsou podle abecedy.

Celkově téma práce hodnotím jako žádoucí rozvíření jinak poměrně stojatých vod v této oblasti. Mimo otázek uvedených výše prosím, aby studentka u obhajoby ozřejmila svůj přínos řešené problematice a tvorbě popisovaného kurikula. Z práce to není jasné, a vzhledem k tomu, že první deklarovaný cíl nebyl splněn, je tato informace zcela zásadní. Až na základě toho bude možné zhodnotit, zda práce splňuje požadavky na práce v oboru.

V Praze 25.08.2022

PhDr. Martin Rusek, Ph.D.